

Gesell-pengar kan få fart på hela ekonomin

Expressen den 5 april 2020

Regeringens åtgärdsprogram för att stötta näringslivet i coronapandemins kölvatten riskerar att försvinna i stora slukhål som måste fyllas flera gånger till ingen nytta. Nyckelfaktorn för att rädda en kollaps av samhällsekonomin är i stället att få i gång den privata konsumtionen och återställa konsumenternas beteende. Tidsbegränsade Gesell-pengar – vars värde minskar över tiden – kan sätta fart på konsumtionen och hela ekonomin.

I dag har den privata konsumtionen av sällanköpsprodukter, privata tjänster och resor rasat samman. Detta beror delvis på politiskt beslutade restriktioner såsom karantäner och stängda gränser, men även på en stor oro inför framtiden hos konsumenterna. Nyckelfaktorn för att rädda samhällsekonomin är därför att få i gång den privata konsumtionen och att återställa konsumenternas beteende – inte att stödja krisande företag och risktagare. Om staten skapar en temporär alternativ valuta – Gesell-pengar – vars värde sjunker över tiden, skulle konsumtionen få fart.

Exempelvis skulle varje vuxen individ kunna tilldelas 10 000 kronor och varje barn 5 000 kronor av Gesell-pengar på ett särskilt konto kopplat till ett digitalt kort. För varje ny vecka som startar skulle värdet av kvarvarande pengar på kontot reduceras automatiskt med exempelvis 2–3 procent. Detta system fungerar som en skatt på kontanter och ger folk incitament att använda Gesell-pengarna snarast.

Pengarna skulle i första hand vara giltiga i sällanköpshandeln och den privata tjänstesektorn, i begränsad omfattning i dagligvaruhandeln, men definitivt inte för investeringar på börsen eller i bostäder. Butiker och restauranger kan sedan använda Gesell-pengarna för att delvis betala lokalhyror och löner. Pengarna skulle beskattas i varje led. På så sätt kan Gesell-pengarna cirkulera snabbt och stimulera konsumtionen många gånger om.

Efter 50–100 veckor (beroende på skattesatsen) skulle Gesell-pengarnas värde gå mot noll och försvinna ur ekonomin. Vid det laget skulle den privata konsumtionen ha återställts och reguljära pengar skulle successivt ha börjat användas vid transaktioner. Den digitala valutan skulle inte ta särskilt lång tid att ta fram och den tekniska kompetensen finns också.

Helikopterpengar som betalas ut till invånarna som ett engångsbelopp i reguljär valuta är på tapeten. Men det är inte alls säkert att helikopterpengar stimulerar ekonomin via ytterligare konsumtion. Mottagarna kan lika gärna köpa mat som hade köpt i alla fall, spara pengarna eller investera dem på börsen.

De kontinuerligt beskattade Gesell-pengarna har fördelen att de stimulerar konsumtion i många led under överskådlig tid. Dessutom utgör Helikopterpengar ett nettotillskott till ekonomin, som staten måste finansiera genom lån. Gesell-pengarna fungerar endast som en katalysator med ett temporärt tillskott av medel i ekonomin. På lång sikt är nettotillskottet noll, eftersom de deprecierar kontinuerligt genom beskattning.

Idén med en skatt på kontanter lanserades redan för mer än hundra år sedan av tysken Silvio Gesell (1862–1930). Gesells idéer tillämpades i den österrikiska staden Wörgl under den stora depressionen. Staden hade skyhögt arbetslöshet och folk vågade inte konsumera. I juli 1932 introducerade kommunen därför en lokal sedelvaluta ("labor certificates"), vars värde sjönk successivt. Därmed fick folk incitament att konsumera och då främst använda den lokala valutan snarare än de reguljära sedlarna. Experimentet blev en succé. Den ekonomiska aktiviteten i staden ökade, arbetslösheten sjönk snabbt och Gesell-pengarna cirkulerade nio gånger snabbare än den reguljära valutan.

Roger Svensson